

דף מקורות - פרשת תרומה – עצי שטים עומדים

השיעור השבועי של הרב יצחק חי זאגא בבית הרב קוק, אור לכט' שבט תשע"ח א. שמות כה - 'ועשו ארון עצי שטים.. וצפית אתו זהב טהור.. ועשית שלחן עצי שטים.. וצפית אתו זהב טהור.. שמות כז - 'ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עמדים.. ואת הקרשים תצפה זהב.. שמות כז - 'ועשית את המזבח עצי שטים.. וצפית אתו נחשת.. רש"י שמות כז טו.. - 'ומהו הקרשים.. יעקב אבינו צפה ברוח הקדש ונטע ארזים במצרים, וכשמת צוה לבניו להעלותם עמהם כשיצאו ממצרים, אמר להם, שעתיד הקב"ה לצוות אתכם לעשות משכן במדבר מעצי שטים, ראו שיהיו מזמנים בידיכם.. עומדים - שיהא אורך הקרשים זקוף למעלה.. ולא.. שוכבים..

ב. תנחומא תרומה ט - 'א"ר שמואל בר נחמן.. חטאו בשטים ולקו בשטים ומתרפאין בשטים.. אמר הקב"ה לעוה"ב אני מרפא את השטים שנאמר (יואל ד') והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים. במדבר כה - 'וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב. רבינו בחיי - הלא הוא דאמר: (ירמיה ל) "כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאם ה'" וכתיב: (הושע ו) "ברעתם ישמחו מלך. סנהדרין קו - רבי אליעזר אומר, שטים שמה, רבי יהושע אומר, שנתעסקו בדברי שטות. סוטה ג - ר"ל אמר, אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, שנא' איש איש כי תשטה אשתו..

ג. יומא עב - אמר רבי חמא ברבי חנינא.. עמדים, שעומדים דרך גדילתן. ד"א עומדים שמעמידין את צפויין. ד"א עומדים שמא תאמר אבד סברן ובטל סכויין, ת"ל עמדים, שעומדין לעולם ולעולמים. רבינו בחיי - וע"ד הקבלה.. כלשון (ישעיה ו) "שרפים עומדים ממעל לו", והזכיר "עומדים" על הכחות העליונים, שאין לך דבר במשכן וכליו שלא יהיה מצוייר למעלה.. כי אע"פ שהמשכן והמקדש עתידין ליחרב, וכלי הקדש הגופניים עתידיים שיאבדו בגולה.. הם עומדים וקיימים לעולם.. וזהו.. שמעמידים את צפויין.. הכח שהם מצפים לו, ומה שאמר שהן מעמידין אותו הכח, תלה הגדול בקטן.

ד. זוהר תרומה קסט - כתיב הכא עומדים, וכתיב התם שרפים עומדים מה להלן שרפים אוף הכא נמי שרפים, אלין קרשים קיימן בתקוני דכלה וסחרן סחרנא דחופה למשרי בההיא חופה רוח עלאה כגוונא דא כלה לתתא אצטריך לתקנא חופה לחופאה בתקינא שפירו ליקרא דכלה אחרא דאתיא למשרי תמן בחדוה לכלה תתאה..

ה. אור החיים - וישב ישראל בשטים.. יעיד סיבת הזנות שהיתה לפי שיצאו העם לטייל חוץ למחנה ישראל ושם נמצאו בנות מואב, והוא אומר וישב ישראל בשטים פירוש במקום שהיו מטיילים בו חוץ למחניהם, ושטים הוא לשון טיולים כדרך אומר (במדבר יא) שטו העם ופירש"י שם וזה לשונו אין שייט אלא לשון טיול, וזה סיבת ויחל העם לזנות.

ו. תנחומא תרומה י - 'עצי שטים בזכות אברהם שנאמר והוא עומד עליהם תחת העץ.. בראשית מו - 'ויסע ישראל.. ויבא בארה שבע.. ב"ר ויגש צד - 'להיכן הלך, אמר רב נחמן שהלך לקוץ ארזים שנטע אברהם זקיננו בבאר שבע..

ז. קהלת ב' ג - 'וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך. קהלת ב' ג - 'וליבי נוהג בחכמה ולאחוז בסכלות.. זוהר תזריע מז - דאמר ר"ש לרבי אבא ת"ח רזא דמלה לא נהיר חכמתא דלעילא ולא אתנהיר אלא בגין שטותא דאתער מאתר אחרא.. הדא הוא דכתיב שיש יתרון לחכמה.. וכך לתתא אלמלא לא הוה שטותא שכיח בעלמא לא הוה חכמתא שכיח בעלמא והיינו דרב המנונא סבא כד הוה ילפין מניה חברייא רזי דחכמתא הוה מסדר קמייהו פרקא דמלי דשטותא בגין דייתי תועלתא לחכמתא בגיניה, הדא הוא דכתיב (קהלת י) יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט, משום דהיא תקונא דחכמתא ויקרא דחכמתא, ועל דא כתיב ולבי נוהג בחכמה ולאחוז בסכלות..

ח. הקדמת הרמב"ם למשנה - אלמלא השטים היה העולם חרב, ואין לך שטות גדולה מזו שאדם חלוש הנפש, בנין גופו רופף, נוסע.. ועובר בימים בימי החורף ובמדברות בשרב בקיץ, ומסכן עצמו לחיות הטרף.. כדי שאולי ירויח דינר, וכאשר יקבץ מאותם הדינרין שמסר כל רוחו עליהם, יתחיל לחלקם לאומנים.. כדי להעמיד עליו בנין שיעמוד מאות בשנים, והוא יודע ברור שלא נותר מחייו אפילו כדי לבלות בנין של גומא, היש קלות דעת חמורה מזו.

ט. אוה"ק א' חכמת הקודש סא - 'בתוך כל הדברים שנקראו יקרים נחשבת גם כן הסכלות.. שהיא מחזקת את אור כל החכמה. אותו הציור, שלעד לא יוכל להזקק בלבו של אדם.. הוא הנושא של כל הזיקוקים, והרדיפות השכליות המוסריות, וכל התנועות הטובות של החיים.. היא הנושאת עליה ברוחו של אדם וכח חייו את הדחיפה הטבעית לכל המפעלים.. שעל תכונת החומר הגס והחזק שלה, באים ההשכלה, רבת החשבון, ואור הקדושה העדינה, ומפתחים ומשכללים את הערך הנשמתי, את החיים הרוחניים.. היא נושאת את האומץ העולמי, את הדחיפה החבויה, לבנות ולהרוס, לעקור ולנטוע.. והופעת הדעה העולמית, השכל והבינה, החשבון והשירה, שופעים הם מהזיו העליון ומעדנים וממתקים את כל זרמי מי הפרצים הפורצים ממנה.. והכל מתאחד ביקר עליון.. ומתוך החשך אור גדול זורח..

י. אוה"ק א' חכמת הקדש סב.. - 'וזאת היא מדתו של רב המנונא סבא, דלא הוה שאיב מכדא, דאיהו כ"ד ספרין דאורייתא, אלא הוה שט בימא רבא, מקור התורה [תקו"ז כא]. ומשו"ה דוקא הוה יכיל לסדרא פירקא דמילי דשטותא לתלמידיו, לפני הצעת מילי דחכמתא, כדי לקיים ויתרון האור מתוך החושך.. אמנם היא מדה ראויה דוקא לנוני ימא, שאינם צריכים אפילו להגנה של ספינות, וללכת במעמקי תהומות, וכל מצולות, הוא להם טיול ועונג, המשמח את המקום, לזיתן זה יצרת לשחק בו. אורות התחיה טו - 'וכל מה שתגדל השפעת לשון הקדש בעולם, וכל מה שיעלה כח התורה והתפלה הטהורה.. כן יוסיף האור להגלות על כל שפה ולשון ועל כל חכמה ומדע, וק"ו שיחול אור ד' על כל הדברים שבטעם.. ואפילו התכנים היותר נפולים יתרוממו ויתקדשו, ומעין מבית ד' יצא והשקה את נחל השטים.

יא. מגילה ז - 'אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.